

Prima instanță: Judecătoria Centru
Judecătorul: G. Bivol
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: L. Bulgac, N. Craiu, M. Guzun

DECIZIE

12 noiembrie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul	Iulia Sîrcu
Judecători	Ala Cobăneanu, Tamara Chișca-Doneva, Iuliana Oprea, Ion Druță

examinînd recursul declarat de către Edu Simion și Edu Elizaveta,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Edu
Tatiana împotriva lui Cemortan Valerian cu privire la constatarea nulității
absolute a contractului de împrumut,

la acțiunea reconvențională înaintată de Cemortan Valerian împotriva
Tatianei Edu, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu
Cristian cu privire la încasarea datoriei și dobânzii de întârziere,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014, prin care
a fost casată hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05 noiembrie
2013, fiind emisă o nouă hotărâre,

c o n s t a t ă :

La 19 noiembrie 2008, Edu Tatiana s-a adresat în instanța de judecată cu
cerere împotriva lui Cemortan Valerian cu privire la constatarea nulității
absolute a contractului de împrumut.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat, că la 29.08.1997, sub nr. 586
Oficiul Stării Civile Chișinău a înregistrat în Registrul de stare civilă
căsătoria reclamantei cu Edu Sergiu. În timpul căsătoriei, soțul a agonisit
pentru familie bunuri, majoritatea cărora sunt alcătuite din părți sociale și
acțiuni pe care le deținea în calitate de asociat sau acționar în mai multe
societăți comerciale. La rândul lor, aceste societăți comerciale dețin și ele
părți sociale și acțiuni în calitate de asociat și acționar în alte societăți
comerciale, care, împreună cu primele dispun de active considerabile. Susține
reclamanta, că în perioada anilor 2006-2008, soțul ei a devenit ținta unui atac
de raideri. Fiind persecutat tendențios în diferite instanțe, inclusiv instanțe
judecătorești, la 18.04.2008, în semn de protest față de ilegalitățile admise în
activitatea lor de către mai multe instanțe în rezultatul cărora a fost privat de
libertate și ulterior condamnat, soțul reclamantei s-a aruncat de la etajul III al

Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău, În consecință, la 24.04.2008, a decedat.

Menționează că la 29.04.2008, notarul privat E. Constantinescu a deschis dosarul succesoral nr.269022/22, în temeiul deciziei de refuz nr. 291/273 din 31.07.2008, notarul i-a refuzat reclamantei în eliberarea certificatului de coproprietar în averea comună dobândită în timpul căsătoriei cu defunctul S. Edu și în numirea custodelui asupra averii succesoriale rămasă după decesul acestuia și care necesită a fi administrată. Făcînd cunoștință cu decizia dată, reclamanta a aflat despre faptul că V. Cemortan se pretinde a fi creditor al soțului reclamantei, invocînd o creanță în mărime de 150 000 dolari SUA. La fel susține reclamanta că primind citația din 03.11.2008 a aflat despre faptul, că V.Cemortan a acționat în Judecătoria Centru mun. Chișinău pe notarul privat E. Constantinescu și pe toți succesorii legali, inclusiv pe reclamantă și pe copii ei, Edu Alexei și Edu Ana, solicitînd numirea în calitate de custode pe cetățeanul Gancear Sergiu. Astfel reclamanta a constatat că V. Cemortan se pretinde a fi creditor față de soțul reclamantei în temeiul unui înscris intitulat „Recipisă” datat cu 26.11.2007. Conform înscrisului, Edu Sergiu și-a asumat obligația să restituie pîrîtului V. Cemortan suma de 150 000 dolari SUA.

Consideră reclamanta că respectivul înscris are un conținut incert și nu atestă faptul, că S. Edu ar fi primit de la V. Cemortan suma pretinsă de ultimul. Mai mult decît atât, înscrisul este în copie și conține corectări care pun la îndoială existența acestuia. Plus la aceasta, în perioada 06.02.2007-12.10.2007, soțul reclamantei s-a aflat sub arest preventiv, iar în perioada 12.10.2007-19.10.2007, s-a aflat în arest la domiciliu, la el aveau acces doar avocații și rudele.

Menționează reclamanta, că în perioada cît au conviețuit împreună cu soțul, dînsa nu l-a cunoscut pe V. Cemortan și nici nu a cunoscut despre vreo datorie a soțului față de ultimul, iar sume bănești în așa mărime familia reclamantei nu a avut niciodată. Faptul transmiterii banilor de către S. Edu nu este confirmat, astfel, consideră reclamanta că, pretențiile lui V. Cemortan sunt nejustificate.

Pe parcursul examinării cauzei, reclamanta a înaintat o cerere suplimentară, prin care a concretizat motivele de drept, făcînd referire la art. 199 (2), art.210, art.322 (I), art. 321, art.207 (I), art.216, art.217 (I), art.220 (I) și art.221 (I) Cod Civil al RM.

Cere Edu Tatiana, constatarea nulității actului juridic exteriorizat prin înscrisul intitulat „Recipisă” datat cu 26.11.2007, în temeiul căruia V. Cemortan se pretinde a fi creditor față de soțul Tatianei Edu, Edu Sergiu, invocînd o datorie în mărime de 150 000 dolari SUA.

La 14 decembrie 2009, Cemortan Valerian s-a adresat cu o cerere reconvențională, care a fost ulterior concretizată (f.d. 71-72, 117-118 vol. I, 137-138 vol. II, f.d. 12-13 vol. III, f.d. 45 vol. III, f.d. 26-30, 61-65 vol. IV), solicitînd încasarea de la Edu Tatiana, Edu Ana, Edu Alexei, Edu Cristian,

Edu Simion și Edu Elizaveta, a datoriei în sumă de 150 000 dolari SUA, ce rezultă din contractul de împrumut încheiat între V. Cemortan și S. Edu la 20.11.2007, încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 113 183 dolari SUA, convertiți în lei la data executării hotărârii, compensarea cheltuielilor de judecată sub forma taxei de stat în sumă de 10 000 lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 50000 lei, din contul cotelor-părți ale capitalului social rămas după decesul lui S. Edu din societățile comerciale în care a fost fondator, precum și a bunurilor înregistrate după S.Edu, și anume, întreprinderea Alimentației Publice Cafeneaua „Mămăliguța” S.A., unde S.Edu deținea 45124 de acțiuni cu valoarea de 1 leu fiecare acțiune, SRL „Valurile Albe”, înregistrată la 10.04.2000, capitalul social a lui Edu Sergiu fiind 366532 lei, SRL ”Sturion-Com”, capitalul social a lui S.Edu fiind de 1613434 lei, întreprinderea Mixtă „Apă Bună”, capitalul social a lui S.Edu fiind de 869 950 lei.

În motivarea acțiunii reconvenționale V. Cemortan a indicat că la 20.11.2007, S. Edu s-a adresat la el cu rugămintea de a-i împrumuta suma de 150 000 dolari SUA, invocând drept motiv existența unor datorii față de alte persoane. Fiind în relații de încredere și stimă reciprocă, în urma conlucrării cu S. Edu în perioada anilor 1994-2008, a acceptat să-i împrumute acestuia suma de bani cerută, fără a avea dubii în privința restituirii împrumutului, ultimul fiind un om de afaceri cu venituri impunătoare.

Astfel, menționează reclamantul că la data de 26.11.2007, în oficiul lui S. Edu, situat în mun. Chișinău, bd. Decebal, 72, V. Cemortan a transmis primului suma de 150 000 dolari SUA, totodată, fiind întocmită recipisa, potrivit căreia S.Edu a primit suma de 150 000 dolari SUA și s-a obligat să ramburseze împrumutul până la 15.03.2008.

Menționează reclamantul că recipisa a fost semnată personal de către S. Edu.

La 24.04.2008, S. Edu a decedat, iar în legătură cu acest fapt, la data de 17.07.2008, V. Cemortan s-a adresat cu cerere la notarul care a deschis procedura succesoră asupra patrimoniului defunctului S. Edu, prin care a cerut să fie inclus în rândul creditorilor.

Menționează reclamantul că recipisa din 26.11.2007, care confirmă transmiterea sumei împrumutului, a fost contestată de către T.Edu prin acțiunea inițială.

Mai indică că paportului de Expertiză nr.428 din 26.02.2010, s-a stabilit, că textul din recipisa este scris de S.Edu, iar textul din recipisa este scris de una și aceeași persoană.

Prin încheierea judecătoriei Centru mun. Chișinău din 18.11.2010, au fost atrași în calitate de copârți, în cererea reconvențională înaintată de V.Cemortan, următoarele persoane:

- minorii Edu Ana și Edu Alexei, ambii reprezentați de Edu Tatiana;
- minorul Edu Cristian, reprezentat de Edu Galina, Edu Simion și Edu

Elizaveta (f.d.181 vol. I).

Prin încheierea aceleiași instanțe din 28.09.2011 au fost atrași în proces, în calitate de intervenienți accesorii, Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Rîșcani mun. Chișinău și Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Buiucani mun. Chișinău (f.d. 118 vol. II).

Prin hotărîrea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05 ianuarie 2012 cererea de chemare în judecată depusă de Edu Tatiana împotriva lui Cemortan Valeriu și cererea reconvențională înaintată de Cemortan Valeriu către Tatianeii Edu, intervenienți accesorii „Valurile Albe”, SRL, „Sturion-Com” SRL și „Mămăliguța” SA, Edu Galina, Edu Cristian, Edu Ana, Edu Alexei, Edu Simion, Edu Elizaveta, au fost respinse ca fiind neîntemeiate (f.d. 193-196 vol. II).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 28 februarie 2012 au fost atrași în proces, în calitate de intervenienți accesorii, SRL „Apă Bună”, SRL „Valurile Albe”, SRL „Sturion -Com”, SA „Mămăliguța” (f.d. 52-53 vol. III).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 03 aprilie 2012 a fost respins apelul declarat de Edu Tatiana și a fost admis apelul declarat de Cemortan, casată parțial hotărîrea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05 ianuarie 2012 și anume în partea prin care a fost respinsă cererea lui Valerian Cemortan către Tatiana Edu privind încasarea datoriei, a dobânzii de întârziere, a cheltuielilor de judecată și transmiterea în proprietate a capitalului social ce a aparținut lui S.Edu, fiind emisă o nouă hotărîre în partea dată prin care s-a admis cererea reconvențională depusă de Cemortan Valerian (f.d. 114-124 vol. III).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 03 octombrie 2012 au fost admise recursurile declarate de Edu Tatiana și Edu Galina, casată integral decizia Curții de Apel Chișinău din 03.04.2012 și hotărîrea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05.01.2012, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Judecătoria Centru mun. Chișinău în alt complet de judecată (f.d. 227-240 vol. III).

După rejudecarea cauzei, prin hotărîrea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05 noiembrie 2013 acțiunea depusă de Tatiana Edu împotriva lui Valerian Cemortan a fost admisă. S-a constatat ca fiind nul și fără efecte juridice, din momentul emiterii, actul juridic exteriorizat prin înscrisul intitulat „Recipisă”. Cererea reconvențională înaintată de Valerian Cemortan împotriva Tatianeii Edu, intervenienți accesorii „Valurile Albe”, SRL, „Sturion-Com” SRL și „Mămăliguța” SA, Edu Galina, Edu Cristian, Edu Ana, Edu Alexei, Edu Simion, Edu Elizaveta, a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 115-116, 121-142 vol. IV).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014 a fost admis apelul declarat de Cemortan Valerian, casată hotărîrea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05 noiembrie 2013 și pronunțată o nouă hotărîre prin care:

-S-a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Edu Tatiana împotriva

lui Cemortan Valerian privind constatarea nulității absolute a contractului de împrumut încheiat între Valerian Cemortan și Edu Sergiu la data de 26 noiembrie 2007.

-S-a admis cererea reconvențională înaintată de Cemortan Valerian împotriva Tatiane Edu, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Cristian privind încasarea datoriei și dobânzii de întârziere.

-S-a încasat, în mod solidar, de la moștenitorii legali ai defunctului Sergiu Edu, și anume, de la Edu Tatiana, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Cristian în beneficiul lui Cemortan Valerian datoria în suma de 150 000 (una sută cincizeci mii) dolari SUA, ce rezultă din contractul de împrumut încheiat între Valerian Cemortan și Edu Sergiu la data de 26 noiembrie 2007 și dobânda de întârziere aferentă contractului nominalizat, în sumă de 113 183 (una sută treisprezece mii una sută optzeci și trei) dolari SUA, în total suma de 263 183 (două sute șaiszeci și trei de mii una sută optzeci și trei) dolari SUA, convertiți în monedă națională la data executării hotărârii.

-S-a dispus ca datoria în suma nominalizată să fie încasată prin:

-urmărirea acțiunilor în număr de 45124 (patruzeci și cinci de mii una sută douăzeci și patru), cu valoarea nominală de 1 leu fiecare acțiune, deținute de defunctul Edu Sergiu în Societatea pe acțiuni întreprinderea Alimentației Publice Cafeneaua „Mămăliguța” S.A., MD14MAMA105;

-urmărirea cotei-părți sociale în mărime de 366532 (trei sute șaiszeci și șase de mii cinci sute treizeci și doi) lei, deținută de defunctul Sergiu Edu în capitalul social al Societății cu răspundere limitată „Valurile Albe”, cod fiscal 1002600052282;

-urmărirea cotei-părți sociale în mărime de 1613434 (un milion șase sute treisprezece mii patra sute treizeci și patru) lei, deținută de defunctul Sergiu Edu în capitalul social al societății cu răspundere limitată SRL „Sturion-Com”, cod fiscal 1003600150543.

-urmărirea cotei-părți sociale în mărime de 869950 (opt sute șaiszeci și nouă de mii nouă sute cincizeci) lei, deținută de defunctul Sergiu Edu în capitalul social al întreprinderii mixte „Apă Bună”, cod fiscal 1003600033103.

-S-a încasat de la Edu Tatiana, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana Edu Alexei și Edu Cristian, în mod solidar, în beneficiul lui Cemortan Valerian cheltuielile de judecată: taxa de stat în sumă de 10 000 (zece mii) lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 50 000 (cincizeci de mii) lei, în total suma de 60 000(șaiszeci de mii) lei.

La 21 mai 2014, Edu Tatiana, reprezentînd legal și interesele Anei Edu și Edu Alexei a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014, solicitînd admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe și dispunerea întoarcerii executării deciziei instanței de apel, în partea executată.

La 23 mai 2014, Edu Cristian a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe și dispunerea întoarcerii executării deciziei instanței de apel.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 10 iulie 2014 recursurile declarate de Edu Cristian și Edu Tatiana, reprezentând legal și interesele Anei Edu și Edu Alexei s-au considerat inadmisibile (f.d. 266-274 vol. IV).

La 08 august 2014, Edu Simion și Edu Elizaveta au declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014 cu menținerea hotărârii Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 05 noiembrie 2013.

În motivarea recursului, cu reiterarea motivelor de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele inferioare, recurenții Edu Simion și Edu Elizaveta au indicat că instanța de apel, greșit a apreciat argumentele invocate și probele anexate la materialele dosarului, incorect a aplicat legea procedurală și materială, iar ca rezultat, a emis o decizie ilegală. Indică recurenții încălcarea vădită a prevederilor art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, dreptul la un proces echitabil.

Conform art. 434 alin. (1) CPC, *„recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale”*.

Având în vedere că decizia instanței de apel a fost expediată în adresa părților la 07.04.2014 (f.d. 214 vol. IV), cât și faptul că la materialele cauzei nu sunt anexate careva probe ce ar confirma momentul comunicării recurenților a deciziei integrale decât invocarea acestora că au cunoscut despre aceasta la 14.07.2014 (din cererea de recurs), recursul declarat de Edu Simion și Edu Elizaveta se consideră declarat în termen.

La 24 august 2014, Cemortan Valerian a prezentat referință pe marginea recursului declarat, solicitând respingerea acestuia.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) CPC, prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 09 octombrie 2014, recursul a fost declarat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC prezentul recurs se examinează fără prezența părților.

Examinând argumentele invocate în cererea de recurs în raport cu materialele cauzei, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, care urmează a fi admis, din următoarele considerente:

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, *„instanța, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs”*.

Conform art. 372 alin. (3) CPC al RM „În apel nu se poate schimba calitatea procedurală a părților, temeiul sau obiectul acțiunii și nici nu pot fi înaintate noi pretenții.”

Colegiul reține că conform materialelor dosarului, intimatul Cemortan Valerian, la depunerea cererii de apel motivate din 04 februarie 2014 (f.d. 161), a formulat pretenții noi în instanța de apel, pretenții care nu au fost înaintate de acesta în instanța de fond și anume încasarea pretinsei datorii conform recipisei, din contul la toți succesorii legali ai defunctului Edu Sergiu și anume: Edu Tatiana, Edu Simion Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Alexei.

În acest context Colegiul reține și faptul că conform cererii de apel nemotivate depuse de Cemortan Valerian la data de 19.11.2013 acesta a solicitat încasarea pretinsei datorii conform recipisei, doar din contul Tatianeii Edu sau din contul masei succesorale rămase după decesul lui Edu Sergiu, cum a solicitat de fapt și în ultima cerere de concretizare, a șaptea la număr (f.d. 61 vol. IV) depusă în instanța de fond.

În asemenea circumstanțe Colegiul reține că instanța de apel, ilegal și neîntemeiat a admis pretențiile noi a apelantului Cemortan Valerian, pretenții care nu au fost înaintate de acesta în instanța de fond.

Cu referire la natura juridică și legalitatea recipisei litigioase, Colegiul reține că instanța de apel ilegal și neîntemeiat a calificat respectivul înscris ca fiind un contract de împrumut din considerentele ce urmează:

Cu referire la conținutul textului nemijlocit a recipisei prin care se confirmă o obligație pecuniară (f.d. 06 vol. 1), Colegiul reține că aceasta conține rectificarea numelui din „Cemîrtan” în „Cemortan” fără a fi confirmată respectiva rectificare de către emitentul acestei recipise și fără a identifica creditorul prin alte atribute de identificare (cod personal, data nașterii, patronimicul, etc.), mai mult ca atât Colegiul reține că recipisa conține și rectificarea datei când a fost întocmită aceasta, nefiind explicită și rectificarea nefiind confirmată de către emitentul acestei recipise. Colegiul reține și faptul că prenumele pretinsului creditor în recipisă este „Valeriu” dar nu „Valerian”.

În acest sens, Colegiul reține că aceste circumstanțe de fapt, care nu au fost examinate și elucidate pe deplin de către instanța de apel, eventual prin intermediul unei expertize grafologice suplimentare, sunt extrem de importante pentru confirmarea obligației pecuniare din recipisa litigioasă și în final pentru soluționarea prezentului litigiu.

Mai mult ca atât, conform materialelor dosarului (f.d. 86 vol. II), Notarul public Elena Constantinescu, nu a o ferit calitatea de creditor lui Cemortan Valerian și respectiv nu a eliberat „certificate de moștenitor” moștenitorilor, în dosarul succesor al respectiv, anume din cauza că pretinsa creanță pecuniară din recipisă este incertă prin prisma identificării creditorului ei, solicitând lui Cemortan Valerian „să demonstreze că Cemortan Valerian, cod personal

0962610546270 și persoana indicată în recipisă din 26 (25) noiembrie 2007 eliberată sub semnătură privată de Edu Sergiu, buletin de identitate A 02148450 indicată sub numele de Valeriu Cemîrtan (rectificat fără a confirma rectificarea în Cemortan) sunt identice (adică este una și aceeași persoană)”. Astfel, solicitarea respectivă a notarului urmând a fi examinată.

Conform art. 867 alin. (3) Cod Civil al RM „*Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.*”

Colegiul reține că o recipisă prin care o persoană doar sa obligat să-i restituie unei alte persoane o sumă de bani, la o dată anumită, nu poate fi calificată ca fiind un contract de împrumut, având în vedere faptul că conform normei legale citate mai sus (art. 867 alin. (3) Cod Civil al RM), actele juridice respective urmează să prevadă expres și cert obligația de transmitere, la caz a sumei de bani, de la împrumutător la împrumutat, obligație care nu a fost prevăzută în respectivul înscris și nu a fost probată pe parcursul respectivului litigiu.

Conform art. 512 alin. (1) Cod Civil al RM „*(1) În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debtor executarea unei prestații, iar debtorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.*”

Conform art. 513 alin. (1) și (2) Cod Civil al RM „*(1) Debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință și diligență la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației. (2) Este nulă clauza prin care se derogă de la prevederile alin.(1).*”

În acest context, Colegiul reține că recipisa litigioasă nu urmează a fi calificată ca fiind contract de împrumut, în același timp dacă se constată autenticitatea acesteia și se identifică creditorul, ea urmează a fi calificată ca o obligație născută în virtutea unui raport obligațional, prin prisma art. 512 alin. (1) Cod Civil, până la proba contrară și cu respectarea prevederilor art. 513 alin. (1) și (2) Cod Civil al RM, citat mai sus.

Cu referire la concluzia instanței de apel privind admiterea acțiunii reconvenționale înaintată de Cemortan Valerian împotriva lui Edu Tatiana, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Cristian și încasarea în mod solidar de la moștenitorii legali ai defunctului Sergiu Edu, și anume, de la Edu Tatiana, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Cristian în beneficiul lui Cemortan Valerian datoria în suma de 150 000 (una sută cincizeci mii) dolari SUA, ce rezultă din contractul de împrumut încheiat între Valerian Cemortan și Edu Sergiu la data de 26 noiembrie 2007 și dobânda de întârziere aferentă contractului nominalizat, în sumă de 113 183 (una sută treisprezece mii una sută optzeci și trei) dolari SUA, în total suma de 263 183 (două sute șaiszeci și trei de mii una sută optzeci și trei) dolari

SUA, Colegiul reține că aceasta este ilegală și neîntemeiată din considerentele ce urmează:

Conform art. 1540 alin. (1) Cod Civil al RM „(1) *Moștenitorii care au acceptat succesiunea satisfac pretențiile creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral.*”

Conform art. 1551 Cod Civil al RM „*Din contul averii succesoriale, pînă a fi repartizată între moștenitori, urmează a fi satisfăcute creanțele privind compensarea cheltuielilor utile efectuate în legătură cu ultima boală a defunctului, a cheltuielilor de înmormîntare, de obținere a averii succesoriale, de păstrare și gestionare a ei, de executare a testamentului, precum și a cheltuielilor de plată a remunerației executorului testamentar sau custodelui averii succesoriale.*”

Conform art. 1560 Cod Civil al RM „*Partajul averii succesoriale se face prin acordul moștenitorilor după primirea certificatului de moștenitor*”.

Conform art. 65 a Legii cu privire la notariat din 21.11.2002 „(1) *La eliberarea certificatului de moștenitor legal sau testamentar, notarul verifică faptul decesului celui care a lăsat moștenirea, timpul și locul deschiderii succesiunii, raporturile de rudenie, existența testamentului, **compunerea masei succesoriale și costul ei.** Documentele justificative vor fi prezentate de moștenitori.*”

În acest context legal, Colegiul reține că satisfacerea pretențiilor creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral, poate fi solicitată de către creditori și respectiv satisfăcută benevol sau încasată silit în baza unei hotărâri de judecată, *doar după primirea certificatului de moștenitor*, adică după apariția dreptului de dispoziție, componentă a dreptului de proprietate asupra bunurilor care fac parte din cota fiecăruia din activul succesoral.

Astfel în speța din litigiu, Colegiul reține că moștenitorii legali ai defunctului Sergiu Edu, și anume, Edu Tatiana, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Cristian nu dispun de certificate de moștenitori, conform cărora ar avea dreptul de dispoziție asupra bunurilor care fac parte din cota fiecăruia din activul succesoral, deoarece conform art. 65 a Legii cu privire la notariat din 21.11.2002, notarul Elena Constantinescu nu le-a eliberat certificatele de moștenitor deoarece nu era certă compunerea masei succesoriale, formată atât din activul cât și pasivul succesoral, având în vedere incertitudinea apărută cu referire la creanța pecuniară din recipisa litigioasă, prezentată de presupusul creditor al defunctului Cemortan Valerian (f.d. vol. II).

În asemenea circumstanțe, Colegiul reține că instanța de apel ilegal și neîntemeiat a dispus încasarea datoriei și dobânzii de întârziere în mod solidar de la moștenitorii legali ai defunctului Sergiu Edu, având în vedere și faptul că aceștia nici măcar nu dispun de certificate de moștenitori, o asemenea acțiune fiind posibilă doar după stabilirea certă a compunerii masei

successorale (formată atât din activul cât și pasivul succesoral), respectiv după determinarea tuturor creditorilor, și abia după eliberarea de către notar a certificatelor de moștenitor în strictă conformitate cu prevederile art. 1540 alin. (1) Cod Civil al RM coroborat cu art. 65 a Legii cu privire la notariat din 21.11.2002.

Mai mult ca atât conform art. 1551 Cod Civil al RM, legiuitorul a prevăzut expres cazurile în care din contul averii successorale, *până a fi repartizată între moștenitori*, urmează a fi satisfăcute careva creanțe, și anume creanțele privind compensarea cheltuielilor utile efectuate în legătură cu ultima boală a defunctului, a cheltuielilor de înmormântare, de obținere a averii successorale, de păstrare și gestionare a ei, de executare a testamentului, precum și a cheltuielilor de plată a remunerației executorului testamentar sau custodelui averii successorale, respectiv celelalte creanțe, la caz, presupusa creanță a lui Cemortan Valerian urmează a fi satisfăcută, dacă se va constata veridicitatea ei, după repartizarea averii successorale între moștenitori.

Cu referire la decizia instanței de apel privind admiterea acțiunii reconvenționale înaintată de Cemortan Valerian prin care s-a dispus ca datoria să fie încasată prin:

- urmărirea acțiunilor în număr de 45124 (patruzeci și cinci de mii una sută douăzeci și patru), cu valoarea nominală de 1 leu fiecare acțiune, deținute de defunctul Edu Sergiu în Societatea pe acțiuni întreprinderea Alimentației Publice Cafeneaua „Mămăliguța” S.A., MD14MAMA105;

- urmărirea cotei-părți sociale în mărime de 366532 (trei sute șaiszeci și șase de mii cinci sute treizeci și doi) lei, deținută de defunctul Sergiu Edu în capitalul social al Societății cu răspundere limitată „Valurile Albe”, cod fiscal 1002600052282;

- urmărirea cotei-părți sociale în mărime de 1613434 (un milion șase sute treisprezece mii patra sute treizeci și patru) lei, deținută de defunctul Sergiu Edu în capitalul social al societății cu răspundere limitată SRL „Sturion-Com”, cod fiscal 1003600150543.

- urmărirea cotei-părți sociale în mărime de 869950 (opt sute șaiszeci și nouă de mii nouă sute cincizeci) lei, deținută de defunctul Sergiu Edu în capitalul social al întreprinderii mixte „Apă Bună”, cod fiscal 1003600033103.,

Colegiul reține că decizia în partea respectivă este ilegală și neîntemeiată din considerentele ce urmează:

Conform art. 152 alin. (3) Cod Civil al RM „(3) *În cazul înstrăinării părții sociale unor alte persoane decât cele menționate la alin.(1), asociații au dreptul de preemțiune.*”

Conform art. 152 alin. (3) Cod Civil al RM „(1) *Creditorii asociatului pot urmări partea socială numai în temeiul unui titlu executoriu dacă creanțele nu pot fi satisfăcute din contul altor bunuri ale asociatului.* (2)

Dreptul creditorilor asupra părții sociale se exercită cu respectarea dispozițiilor art.152.”

În acest context legal, Colegiul reține având în vedere faptul că creditorii asociatului pot urmări partea socială numai în temeiul unui titlu executoriu dacă creanțele nu pot fi satisfăcute din contul altor bunuri ale asociatului, instanța de judecată nu este în drept în litigiile respective de a impune un anumit mod de executare a unei eventuale datorii exclusiv din partea socială a debitorului, având în vedere că acest lucru se poate decide doar în cadrul procedurii de executare și numai în cazul în care creanțele nu pot fi satisfăcute din contul altor bunuri ale asociatului, în cazul din litigiu, din contul altor bunuri a eventualilor moștenitori și doar cu respectarea dreptului de preemțiune prevăzut de art. 152 alin. (3) Cod Civil al RM.

Conform art. 112 alin. (1) și (2) Cod Civil al RM *„(1) Capitalul social determină valoarea minimă a activelor pe care trebuie să le dețină societatea comercială. (2) Capitalul social al societății comerciale se formează din aporturile fondatorilor, exprimate în lei.”*

Conform art. 21 alin. (1) a Legii privind societățile cu răspundere limitată *„(1) Capitalul social al societății se constituie din aporturile asociaților și reprezintă valoarea minimă a activelor, exprimată în lei, pe care trebuie să le dețină societatea.”*

Conform art. 24 alin. (1) a Legii privind societățile cu răspundere limitată *„(1) Partea socială reprezintă o fracțiune din capitalul social al societății al cărei quantum se stabilește în funcție de quantumul aportului și include toate drepturile și obligațiile asociatului. Partea socială este indivizibilă, dacă actul de constituire nu prevede altfel.”*

În contextul normelor legale citate, Colegiul reține că o eventuală creanță exprimată în quantum pecuniar, nicidecum nu poate fi încasată sau cel puțin echivalată cu contravaloarea bănească a acesteia din capitalul social sau valoarea acțiunilor unei persoane juridice, mai mult ca atât, având în vedere faptul că activele acesteia depășesc considerabil capitalul social, ceea ce inevitabil în cazul din speță va determina apariția unei îmbogățiri fără justă cauză în detrimentul intereselor legitime a moștenitorilor.

Conform art. 241 alin. 5 CPC *în motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.*

Colegiul reține că instanța de apel, contrar prevederilor art. 241 alin. 5 CPC, a motivat defectuos actul de procedură contestat, și anume, nu a indicat motivele care au determinat multiplele concluzii ale acesteia și legea guvernantă, inclusiv probele prezentate de părți care urmau a fi apreciate de către instanță, cu expunerea asupra acestora în cadrul actului de procedură sau în cazul în care a apărut necesitatea unor cunoștințe speciale în domeniu de a

dispune efectuarea unei expertize în sensul dat, cu referire la cele invocate mai sus în respectiva decizie.

Având în vedere cele menționate, complexitatea respectivului litigiu datorită interconexiunii strânse a pretențiilor părților și având în vedere că erorile judiciare admise nu pot fi corectate de către instanța de recurs, Colegiul ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Edu Simion și Edu Elizaveta, casarea deciziei contestate cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu 445 alin. 1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Edu Simion și Edu Elizaveta.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 18 martie 2014, emisă în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Edu Tatiana împotriva lui Cemortan Valerian cu privire la constatarea nulității absolute a contractului de împrumut, la acțiunea reconvențională înaintată de Cemortan Valerian împotriva Tatianei Edu, Edu Simion, Edu Elizaveta, Edu Ana, Edu Alexei și Edu Cristian cu privire la încasarea datoriei și dobânzii de întârziere, cu trimiterea pricinii spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
judecător

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Tamara Chișca-Doneva

Iuliana Oprea

Ion Druță